

УДК 343.132(477)

О.О. КІПЕР,
здобувач кафедри кримінального процесу
Національний університет «Одеська юридична академія»

РОЛЬ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ САМОСТІЙНОСТІ СЛІДЧОГО У ВСЕБІЧНОМУ, ПОВНОМУ Й НЕУПЕРЕДЖЕНОМУ РОЗСЛІДУВАННІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Анотація. В статті розглядаються проблемні питання забезпечення слідчим всебічного, повного й неупередженого розслідування кримінального провадження. Відзначено, що процесуальна самостійність слідчого виступає основною гарантією цього принципу та вимагає негайного підвищення її рівня. Запропоновано конкретні шляхи удосконалення гарантій процесуальної самостійності слідчого у чинному КПК України.

Ключові слова: слідчий, учасники кримінального провадження, процесуальний статус, засади кримінального провадження, досудове розслідування.

Постановка проблеми. Не можливо не відзначити, що новий КПК України 2012 р., закріпивши в ст. 7 систему загальних зasad кримінального провадження, зазначив не всі нормативні положення, що фактично закріплюють притаманні кримінальному провадженню ідеї, які є всі підстави віднести до його зasad (принципів). До таких, зокрема, належить положення нового КПК України про всебічне, повне і неупереджене дослідження обставин кримінального провадження, що міститься у ч. 2 ст. 9 КПК.

На слідчого як на основного суб'єкта розслідування кримінального провадження покладається обов'язок практичної реалізації засад всебічного, повного й неупередженого встановлення обставин кримінального провадження. Основною гарантією цього виступає якраз процесуальна самостійність слідчого. Все це обумовлює актуальність та наукову цінність цього дослідження.

Розгляду питань принципів кримінального процесу та статусу слідчого у кримінальному процесі у різні часи були присвячені роботи таких науковців, як Ю.П. Аленін, В.К. Волошина, М.С. Городецька, О.І. Литвинчук, М.М. Михеєнко, В.Т. Нор, В.П. Шибіко, І.В. Чурікова, О.В. Баулін, Ю.М. Грошевий, Т.М. Добропольська, А.Я. Дубинський, М.В. Жогін, В.С. Зеленецький, Є.Г. Коваленко, В.Т. Маляренко, О.Р. Михайліенко, Я.О. Мотовиловкер, С.М. Стаківський, М.С. Строгович, В.М. Тертишник, І.В. Тирічев, Л.Д. Удалова, Ф.Н. Фаткуллін, М.Л. Якуб та ін.

Метою статті є визначення ролі такого інституту як процесуальна самостійність слідчого у всебічному, повному й неупередженному розслідуванні кримінального провадження.

Виклад основного матеріалу. Як зазначив В.Т. Нор, встановлення (дослідження) обставин кримінального провадження всебічно, повно і

неупереджено — це є його загальна засада, і вона стосується всіх органів, що ведуть кримінальне провадження, і мала б бути серед перелічених у главі 2-й основних засад (принципів) кримінального процесу, а не поміщена в обмеженому (щодо кола суб'єктів, які її реалізують) вигляді в засаду законності, де вона має вигляд штучного положення [1, с. 249].

В науці кримінального процесу існують різні точки зору щодо існування такого принципу. Одні автори вважають, що існує лише принцип всебічності, повноти й об'єктивності дослідження обставин справи, а об'єктивна істинна — це мета доказування кримінального процесу, а не принцип [2, с. 18-19]. Другі стверджують, що в кримінальному процесі існує лише принцип об'єктивної істини, а всебічність, повнота й об'єктивність дослідження обставин справи є вимогою принципу об'єктивної істини. М.М. Михеєнко зазначає, що вимога повного, всебічного й об'єктивного дослідження обставин справи є лише необхідною передумовою додержання принципу встановлення об'єктивної істини [3, с. 5, 6]. На думку третіх, у кримінальному процесі існують принцип всебічності, повноти й об'єктивності дослідження обставин та принцип об'єктивної істини, які є тотожними [4, с. 12, 27].

Ми підтримуємо першу точку зору і вважаємо цей принцип основним засобом досягнення такої мети кримінального судочинства, як встановлення об'єктивної істини. Це положення, спрямоване органам досудового розслідування (слідчому, керівнику органу досудового розслідування, прокурору), дослідити обставини кримінального провадження всебічно, повно і неупереджено без заздалегідь сформованої думки, об'єктивно, незалежно від волі

чи бажань названих чи інших суб'єктів провадження, без однобічності, обвинувального чи виправдувального ухилу, означає не що інше, як встановлення істини.

Отже, з одного боку, ч. 2 ст. 9 КПК зобов'язує слідчого всебічно, повно і неупереджено дослідити обставини кримінального провадження, виявити як ті обставини, що викривають, так і ті, що виправдовують підозрюваного, обвинуваченого, а також обставини, що пом'якшують чи обтяжують його покарання, надати їм належну правову оцінку та забезпечити прийняття законних і неупереджених процесуальних рішень.

З іншого, п. 19 ч. 1 ст. 3 КПК відніс слідчого до сторони обвинувачення, що означає неминучість обвинувального ухилу процесуальної діяльності слідчого, тому не зрозуміло, яким чином необхідно трактувати такі протиріччя в даних нормах, на чию користь.

На нашу думку, відносити слідчого цілком і повністю до сторони обвинувачення було б не зовсім логічно й обґрутовано, тому наше протиріччя повинно вирішуватися на користь принципу всебічного, повного й об'єктивного дослідження обставин справи, оскільки слідчий зобов'язаний за результатами розслідування прийняти законне й обґрутоване рішення, що неможливо без всебічного, повного й об'єктивного дослідження обставин кримінального провадження.

Як вірно наголошує Б.В. Романюк, щоб забезпечити демократичне відправлення правосуддя слідчий не повинен бути представником жодної зі сторін у змагальному процесі [5, с. 134-135].

Крім того, більш глибокий аналіз норм нового КПК, дозволяє знайти в ньому ще нормативні підґрунтя цієї засади. Так, всебічність процесуальної

діяльності слідчого полягає у з'ясуванні та встановлені ним всіх обставин кримінального правопорушення як викривальних, так і вправдувальних для підозрюваного, обвинуваченого, та обставин, що пом'якшують і обтяжують його покарання, для прийняття законних і неупереджених процесуальних рішень. Згідно пп. 4, 5 ст. 91 КПК слідчий повинен встановити і довести: обставини, які впливають на ступінь тяжкості вчиненого кримінального правопорушення, характеризують особу обвинуваченого, обтяжують чи пом'якшують покарання, які виключають кримінальну відповідальність або є підставою закриття кримінального провадження; обставини, що є підставою для звільнення від кримінальної відповідальності або покарання. Ці обставини як раз і свідчать про всебічність процесуальної діяльності слідчого. Така всебічність досягається шляхом висунення й перевірки різних версій вчинення кримінального правопорушення, в тому числі й вправдувальних, перевірку алібі підозрюованого, наявність необхідної оборони, тощо.

Під повнотою процесуальної діяльності слідчого слід розуміти встановлення слідчим всіх фактичних обставин кримінального правопорушення та обставин, що мають значення для правильного вирішення кримінального провадження шляхом збирання, перевірки й оцінки такої сукупності доказів, яка достатня для законного й обґрунтованого вирішення справи. Отже, в першу чергу, повнота діяльності слідчого полягає у належному встановленні усіх обставини, які підлягають доказуванню у кримінальному провадженні, що передбачені ст. 91 КПК: 1) подія кримінального правопорушення (час, місце, спосіб та інші обставини вчинення кримінального

правопорушення); 2) винуватість обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення, форма вини, мотив і мета вчинення кримінального правопорушення; 3) вид і розмір шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, а також розмір процесуальних витрат; 4) обставини, які впливають на ступінь тяжкості вчиненого кримінального правопорушення, характеризують особу обвинуваченого, обтяжують чи пом'якшують покарання, які виключають кримінальну відповідальність або є підставою закриття кримінального провадження; 5) обставини, що є підставою для звільнення від кримінальної відповідальності або покарання; 6) обставини, які підтверджують, що гроші, цінності та інше майно, які підлягають спеціальній конфіскації, одержані внаслідок вчинення кримінального правопорушення та/або є доходами від такого майна, або призначалися (використовувалися) для схиляння особи до вчинення кримінального правопорушення, фінансування та/або матеріального забезпечення кримінального правопорушення чи винагороди за його вчинення, або є предметом кримінального правопорушення, у тому числі пов'язаного з їх незаконним обігом, або підшукані, виготовлені, пристосовані або використані як засоби чи знаряддя вчинення кримінального правопорушення; 7) обставини, що є підставою для застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру. Крім того, слідчому при розслідуванні кримінального правопорушення часто необхідно встановлювати й інші обставини і факти, що мають значення для вирішення тих чи інших питань по справі. До таких обставин належать проміжні та доказові факти, обставини, які входять до локального предмету доказування, тощо. Лише

встановлення всіх зазначених обставин, дозволяє нам стверджувати про повноту дослідження й встановлення слідчим обставин кримінального провадження. З метою забезпечення повноти розслідування КПК забороняє виділення матеріалів в окреме провадження, якщо це може негативно вплинути на повноту досудового розслідування (ч. 4 ст. 217).

Неупередженість процесуальної діяльності слідчого полягає у безсторонньому, об'єктивному та сумлінному дослідження обставин кримінального провадження слідчим, що в першу чергу повинно забезпечуватися його процесуальною самостійністю та незалежністю. Лише процесуально самостійний слідчий, захищений від необґрутовано та неправомірного впливу інших суб'єктів провадження зможе проявити неупередженість у розслідуванні провадження. Також неупередженість слідчого забезпечується і нормами інституту відводів та самовідводів у кримінальному провадженні. Так, згідно ст. 77 КПК слідчий не має права брати участь у кримінальному провадженні: 1) якщо він є заявником, потерпілим, цивільним позивачем, цивільним відповідачем, членом сім'ї або близьким родичем сторони, заявитика, потерпілого, цивільного позивача або цивільного відповідача; 2) якщо він брав участь у цьому ж провадженні як слідчий суддя, суддя, захисник або представник, свідок, експерт, спеціаліст, перекладач; 3) якщо він особисто, його близькі родичі чи члени його сім'ї заінтересовані в результатах кримінального провадження або існують інші обставини, які викликають обґрунтовані сумніви в його неупередженості.

Крім того, КПК вимагає від слідчого здійснювати оцінку доказів за внутрішнім переконанням, яке ґрун-

тується на всебічному, повному й неупередженному дослідженні всіх обставин кримінального провадження (ч. 1 ст. 94 КПК). А віднесення слідчого цілком до суб'єктів сторони обвинувачення криє в собі небезпеку зникнення об'єктивності у дослідженні обставин провадження, слідчий буде орієнтуватися на виявлення тільки обвинувальних доказів та викриваючих підозрюваного обставинах.

Як зауважила І.В. Чурікова, умовами дотримання всебічності, повноти та об'єктивності процесуальної діяльності слідчого є: а) висунення і перевірка всіх версій по справі; б) встановлення обставин, не тільки зазначених у КПК України, а й інших, які мають значення у справі; в) правильне встановлення предмета доказування, визначення його меж; г) збирання, фіксація, перевірка та оцінка всіх доказів, які мають значення для правильного вирішення справи; е) відповідність сукупності доказів, зібраних у кримінальній справі, їх належності, допустимості, достовірності та достатності [6, с. 6-7]. Погоджуючись з нею слід зазначити, що вирішальну роль у реалізації та досягненні всебічності, повноти й неупередженості діяльності слідчого з розслідування відіграє саме його процесуальна самостійність, без її наявності слідчий не зможе забезпечити дотримання цих вимог.

У змішаній формі процесу, яка притаманна й Україні, слідчий повинен бути центральною і головною фігурою досудового розслідування, саме він відповідає за всебічність, повноту та об'єктивність дослідження обставин кримінальної справи. Проте забезпечити це може тільки процесуально самостійна посадова особа, а не покірний слуга прокурора та керівника органу досудового розслідування. Тому саме від того, наскільки процесуально

суально самостійним буде слідчий у кримінальному провадженні, настільки й буде всебічним, повним її неупередженням досудове розслідування.

У кримінально-процесуальній доктрині процесуальну самостійність слідчого розуміють як його право на підставі свого внутрішнього переконання, що ґрунтуються на всебічному, повному її неупередженому дослідженні всіх обставин кримінального провадження, керуючись законом, приймати відповідні процесуальні рішення та вчиняти дії, пов'язані із рухом досудового розслідування (збирати докази, проводити слідчі та негласні слідчі (розшукуві) дії, інші процесуальні дії тощо), застосуванням заходів забезпечення кримінального провадження, за винятком випадків, коли законом передбачене отримання на це згоди прокурора чи слідчого судді, з метою досягнення завдань кримінального провадження [7, с. 125].

Формально, згідно ч. 5 ст. 40 нового КПК 2012 р. слідчий, здійснюючи свої повноваження відповідно до вимог КПК, є самостійним у своїй процесуальній діяльності, втручання в яку осіб, що не мають на те законних повноважень, забороняється. Органи державної влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи та організації, службові особи, інші фізичні особи зобов'язані виконувати законні вимоги та процесуальні рішення слідчого. Але фактично, аналіз положень, які закріплені у ст.ст. 38, 39, 40, 41 та ін. КПК 2012 р., свідчить про те, що слідчий втратив свою процесуальну незалежність, а його процесуальна самостійність звелася до мінімально можливих меж. Не дивлячись на це, закон покладає на слідчого відповідальність за законність та своєчасність здійснення процесуальних дій (ч. 1 ст. 40 КПК).

У процесуальній науковій літературі не раз звертали увагу на необхідність усунення процесуальної залежності слідчого від свого керівника (як і процесуальної фігури начальника слідчого відділу) [8, с. 5-7; 9, с. 3-10; 10, с. 38]. Якщо порівняти повноваження слідчого, керівника органу досудового розслідування та прокурора, то можна побачити, що правове регулювання процесуальної самостійності слідчого із прийняттям КПК 2012 р. змінилося не на краще.

А якщо взяти до уваги ще й положення КПК щодо нового інституту слідчого судді, то за діяльністю слідчого новий КПК встановив потрійне обмеження його процесуальної самостійності.

Наведене вище робить вкрай актуальним вислів Л. Лобойка про те, що «використання посадовця такого рівня компетентності як виконавця волі прокурора (про схожість функцій слідчого і судді годі й говорити) є розкішшю для держави. Допитати свідка і провести очну ставку здатен і дільничний інспектор. Висококваліфікований юрист — слідчий — повинен мати повноваження приймати самостійно найважливіші рішення у кримінальній справі...» [11, с. 93].

В КПК 1960 р. правила інституту процесуальної самостійності слідчого як важливого елемента статусу органу досудового слідства, на наш погляд, були значно краще сформульовані і більш послідовно викладені. Так, процесуальна самостійність слідчого полягала у передбаченому ч. 1 ст. 114 КПК 1960 р. праві слідчого під час досудового слідства самостійно приймати всі рішення про його спрямування і про провадження слідчих дій, за винятком випадків, коли законом передбачено одержання рішення суду (судді), або згоду (у вигляді санкціонування,

погодження чи затвердження) прокурора, при повній відповідальності за їх законне і своєчасне проведення.

Згідно з ч. 2 цієї ж статті 114 КПК 1960 р. процесуальна самостійність слідчого також полягала у його праві самостійно вирішувати принципові питання розслідування та не виконувати з цих питань вказівки прокурора. Тому ці норми була певною гарантією невтручання прокурора у внутрішнє переконання слідчого з найважливіших питань його діяльності, захищала його процесуальну самостійність як суб'єкта, який здійснював всебічне, повне й неупереджене розслідування справи.

Як зазначили А.О. Ляш та О.В. Баулін, нині діючий КПК 2012 р. відповідальноті за загальний результат досудового розслідування не поклав ні на слідчого, на якого покладено відповідальність лише за законність та своєчасність здійснення процесуальних дій, ні на прокурора, який наділений повноваженнями для здійснення нагляду за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням (ч. 2 ст. 36), ні на керівника органу досудового розслідування, який організовує досудове розслідування (ст. 39), ні на слідчого суддю, який уповноважений здійснювати судовий контроль під час досудового розслідування з метою захисту конституційних та інших прав і законних інтересів особи (ст. 206 та ін.) [12, с. 4].

Така ситуація в законі часто призводить до невиконання завдань кримінального провадження, неякісного та безвідповідального досудового розслідування, а тому є неприпустимою. В КПК України повинно бути чітко визначено, хто є суб'єктом уповноважений законом проводити всебічне,

повне й неупереджене досудове розслідування і хто за це несе відповідальність.

Вважаємо, що керівну роль у провадженні досудового розслідування має відігравати слідчий, але не просто визначений як такий, а й наділений відповідним обсягом процесуальної самостійності для виконання покладених на нього функцій і завдань, а також забезпечений гарантіями дотримання такої самостійності.

Елементами процесуальної самостійності слідчого, які мають забезпечувати всебічність, повноту та неупередженість розслідування, є його право починати досудове розслідування, самостійно визначати напрямки розслідування, приймати більшість процесуальних рішень у кримінальному провадженні, оцінювати докази за своїм внутрішнім переконанням.

Згідно КПК слідчий зобов'язаний за наявності відповідних підстав невідкладно внести відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань та розпочати розслідування (ст. 214). Виключення становлять кримінальні провадження у формі приватного обвинувачення, які розпочинаються лише на підставі заяви потерпілого (ст. 477). Саме з моментом внесення відповідних відомостей і пов'язується початок досудового розслідування.

Щодо права слідчого самостійно визначати напрямки розслідування, то нажаль новий КПК не наділяє слідчого таким правом, хоча фактично ініціатива розслідування у багатьох випадках йде від слідчого. Тому, вважаємо необхідним з метою забезпечення процесуальної самостійності слідчого, закріпити чітко в КПК право слідчого самостійно визначати напрямки розслідування кримінального провадження, що безумовно сприятиме його всебічності, повноті та неупередженості.

З прийняттям нового КПК було суттєво обмежено право слідчого самостійно приймати більшість процесуальних рішень у кримінальному провадженні. Значно звужені повноваження слідчого щодо прийняття рішень про проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій, більшість з яких проводяться або за рішенням прокурора, або за згодою прокурора та рішенням слідчого судді. Переважна більшість заходів забезпечення кримінального провадження застосовуються за рішенням слідчого судді. Основні принципові рішення досудового розслідування, такі як повідомлення про підозру, зупинення, закриття кримінального провадження, тощо приймаються виключного прокурором. Слідчий навіть не має право не погодитись із вказівками прокурора щодо принципових питань розслідування, як це було за старим КПК 1960 р. (ч. 2 ст. 114). Безумовно, таке становище суттєво обмежує процесуальну самостійність слідчого і шкодить швидкому, ефективному, повному та всебічному розслідуванню.

Тому з метою утвердження процесуальної самостійності та підвищення ефективності розслідування, вважаю необхідним внесення відповідних змін до діючого КПК і надання слідчому більше прав щодо самостійного прийняття рішень на досудовому розслідування, а також закріпити право слідчого не погоджуватися із вказівками прокурора щодо таких принципових питань як повідомлення про підозру, кваліфікацію та обсяг підозри, форми та підстав закінчення кримінального провадження та оскаржувати їх вищестоящому прокурору.

Оцінка доказів на стадії досудового розслідування як розумова, логічна діяльність здійснюється слідчим на основі власного внутрішнього пере-

конання, що ґрунтуються на всебічному, повному й неупередженному дослідженні всіх обставин кримінального провадження, оцінки кожного доказу відповідно до таких ознак доказів, як допустимість, належність, достовірність та достатність всієї сукупності доказів для формулювання висновків та прийняття законних й обґрутованих процесуальних рішень. С.М. Смоков розглядає внутрішнє переконання як специфічний стан сформованого професійного знання в свідомості слідчого, коли він вважає зібрані у справі докази достатніми для прийняття рішення, є впевненим у правильності свого висновку і готовий до відповідних практичних дій — прийняття рішення відповідно до отриманих знань [13, с. 4]. Тобто, рішення слідчого в процесі кримінального провадження є нічим іншим, як формою реалізації його внутрішнього переконання. Саме закріплена в КПК можливість слідчого приймати рішення на підставі внутрішнього переконання вирізняє його від сліпого виконавця волі прокурора чи керівника органу досудового розслідування.

Гарантіями забезпечення процесуальної самостійності слідчого є: встановлена кримінальним процесуальним законом процедура досудового розслідування; заборона втручання в діяльність слідчого осіб, які не мають на те повноважень; можливість оскарження вказівок, рішень, дій та бездіяльності прокурора; особливий порядок притягнення його до дисциплінарної відповідальності і звільнення з посади.

Встановлена кримінальним процесуальним законом процедура досудового розслідування є далекою від досконалості і тому безумовно вимагає подальшого вдосконалення з метою забезпечення процесуальної самостій-

ності слідчого, що в свою чергу сприятиме всебічному, повному й неупередженному розслідуванню.

При здійсненні досудового розслідування слідчий є самостійним у своїй діяльності, втручання в яку, крім керівника органу досудового розслідування, прокурора, слідчого судді, суду є незаконним і тягне за собою кримінальну відповідальність за ст. 343 КК України.

Хоча КПК й передбачає можливість оскарження вказівок, рішень, дій та бездіяльності прокурора, проте пар. 3 Гл. 26 регламентує це питання досить абстрактно, неефективно і вимагає негайного вдосконалення. По-перше, вважаємо що в ст. 311 КПК необхідно було чітко визначити, які саме рішення, дії чи бездіяльність прокурора можуть бути оскаржені слідчим. По-друге, усі без винятку вказівки прокурора, під загрозою кримінальної відповідальності, передбаченою ст. 381-1 КК України, стають для нього обов'язковими для виконання, навіть якщо їх зміст суперечить його внутрішньому переконанню. Навіть їх оскарження в порядку ст.ст. 311-312 КПК не зупиняє їх виконання. Тому вважаємо доцільним закріпiti у ст. 312 КПК перелік принципових вказівок, рішень чи дій, оскарження яких зупиняло б їх виконання. Все це сприяло б більш чіткій та ефективній реалізації цього інституту, завдяки чому, значно зміниться процесуальна самостійність слідчого.

Для того, щоб слідчий проводив ефективне, всебічне, повне й об'єктивне досудове слідство, потрібно також забезпечити законодавче регулювання його процесуального статус у спеціальному законі, передбачивши всі необхідні гарантії його процесуальної самостійності та незалежності.

Висновки. Всебічність, повнота й неупередженість діяльності слідчого з розслідування забезпечується процесуальною активністю слідчого у кримінальному провадженні. Про неї можна говорити, коли в основу тих чи інших процесуальних дій слідчого законодавець заклав ініціативну можливість їх здійснення слідчим, що можливо лише за наявності в нього процесуальної самостійності.

Процесуальна самостійність слідчого та її межі повинні обумовлюватися функцією та завданнями, які покладені на нього чинним законодавством, та мати реальні гарантії захисту. Тому до ст. 40 КПК повинні бути внесені наступні зміни й доповнення, які з одного боку, визначать функцію та роль слідчого у кримінальному провадженні, а з іншого, підвищать гарантії його процесуальної самостійності:

1) частину 1 статті 40 КПК викласти у наступній редакції:

«1. Слідчий здійснює досудове розслідування кримінального провадження, спрямовуючи його на всебічне, повне та неупереджене встановлення всіх його обставин з метою забезпечення прийняття законних та обґрунтованих процесуальних рішень. Слідчий несе відповідальність за ефективність, всебічність та повноту розслідування, а також за законність та своєчасність здійснення процесуальних дій».

2) частину 4 доповнити наступними реченнями:

«В разі незгоди слідчого з вказівками прокурора щодо повідомлення про підозру, про кваліфікацію кримінального правопорушення та обсяг підозри, про форму та підстави закінчення досудового розслідування слідчий вправі оскаржити їх вищестоящому прокуророві та подати йому матеріали кримінального провадження з письмовим викладом своїх заперечень.

Оскарження таких вказівок зупиняє їх виконання. В цьому разі вищестоячий прокурор, розглянувши скаргу слідчого, скасовує вказівки нижчестоячого прокурора, або доручає керівнику органу досудового розслідування призначити іншого слідчому у цьому кримінальному провадженні.

3) частину 5 ст. 40 КПК викласти у наступній редакції:

«5. Слідчий, здійснюючи свої повноваження відповідно до вимог цього Кодексу, є самостійним у своїй процесуальній діяльності, він самостійно визначає напрямки розслідування, види та необхідність проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій, застосування заходів забезпечення кримінального провад-

ження, крім випадків коли для цього необхідно згода та/або рішення прокурора чи слідчого судді. Забороняється втручання у діяльність слідчого осіб, що не мають на те законних повноважень. Органи державної влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи та організації, службові особи, інші фізичні особи зобов'язані виконувати законні вимоги та процесуальні рішення слідчого».

Проте ефективна реалізація таких змін вимагає подальшого розширення самостійних повноважень слідчого, інакше це стане ще однією черговою декларацією, яка тільки визнає слідчого відповідальним за все. Про це ми поговоримо у наших подальших дослідженнях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Нор В.Т. Всеобщность, повнота и неупередженность з'ясування обставин кримінального провадження як його засада (принцип) // Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні: матеріали ХXI звітної науково-практичної конференції (12–13 лютого 2015 р.): у 2 ч. Ч. 2. — Львів: Юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка, 2015. — 280 с. — С. 246-250.
2. Тыричев И.В. Принципы советского уголовного процесса : [учеб. пособие] / Тыричев И.В.; ВЮЗИ. — М. : ВЮЗИ, 1983. — 80 с.
3. Михеенко М.М. Про систему принципів кримінального процесу / М. М. Михеенко // Вісн. Київ. ун-ту. Серія право. — К., 1974. — № 15. — С. 3-11.
4. Мотовиловкер Я.О. О принципах объективной истины, презумции невиновности и состязательности процесса : [учеб. пособие] / Мотовиловкер Я. О.; Яросл. гос. ун-т. — Ярославль : ЯрГУ, 1978. — 96 с.
5. Романюк Б.В. Спадковість та новизна у процесі формування кримінального судочинства стосовно процесуальної незалежності слідчого / Б.В. Романюк // Кримінальний процес України в контексті європейських стандартів судочинства: матеріали наук.-практ. конф. (м. Київ, 7 грудня 2007 р.). — К.: Київський нац. ун-т внутр. справ, 2008. — С. 134-135.
6. Чурікова І.В. Всеобщность, повнота ї об'єктивність процесуальної діяльності слідчого : автореф. дис. ... на здобуття наук. ступ. канд. юрид. наук за спец. 12.00.09 — кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза. — Київський національний університет внутрішніх справ : І.В. Чурікова. — Київ, 2009. — 20 с.
7. Кримінальний процес : підруч. / Ю.М. Грошевий, В.Я. Тацій, В.П. Пшонка та ін.; за заг. ред. В.Я. Тація, В.П. Пшонки. — Х. : Право, 2013. — 824 с.
8. Погорецький М.А. Досудове провадження в Україні: історія та перспективи // Актуальні проблеми реформування кримінально-процесуального законодавства : матер. круглого столу (29 травня 2009 р.) / Погорецький М.А. — Дніпропетровськ : Дніпроп. державний ун-т внутр. справ, 2010. — С. 5-7.
9. Басиста І.В. Історичні передумови становлення системи досудового слідства в Україні / І.В. Басиста // Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України : зб. наук. статей / Басиста І.В. — Івано-Франківськ, 2010. — Вип. XII. — С. 3-10.

10. Лобойко Л.М. Реформа досудового розслідування і статусу слідчих (Біла книга. Проект до обговорення) / Американська асоціація юристів. Ініціатива з верховенства права / Л.М. Лобойко, О.М. Банчук. — К., 2010. — 41 с.
11. Лобойко Л.М. Теоретична оцінка основних положень загальної частини проекту КПК України // Питання реформування кримінального судочинства: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Донецьк, 2005. — Донецьк: ДІОІ ЛДУВС, 2005. — С. 87-94.
12. Ляш А.О., Баулін О.В. Процесуальна самостійність і незалежність слідчого за новим КПК України // Часопис Академії адвокатури України — № 18 (1'2013). — С. 4 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://e-pub.aau.edu.ua/index.php/chasopys/article/download/167/189>
13. Смоков С.М. Внутрішнє переконання слідчого і його роль при прийнятті процесуальних рішень : автореф. дис. ... канд. юрид. наук / С.М. Смоков. — К., 2002.

Kiper O.A.

Роль процессуальной самостоятельности следователя в всестороннем, полном и непредвзятом расследовании уголовного производства.

Аннотация. В статье рассматриваются проблемные вопросы обеспечения следователем всестороннего, полного и беспристрастного расследования уголовного производства. Отмечено, что процессуальная самостоятельность следователя выступает основной гарантой этого принципа и требует немедленного повышения ее уровня. Предложены конкретные пути совершенствования гарантей процессуальной самостоятельности следователя в действующем УПК Украины.

Ключевые слова: следователь, участники уголовного судопроизводства, процессуальный статус, принципы уголовного производства, досудебное расследование.

Kyper O.O.

Role of procedural independence of investigator in the comprehensive, complete and impartial investigation of the criminal proceedings.

Summary. The article deals with the problematic issue of investigator in the comprehensive, complete and impartial investigation of the criminal proceedings. Noted that the procedural independence of the investigator is the main guarantee of this principle and requires rapid improvements its level. Proposed a specific ways to improve the guarantees of procedural independence of investigator in the current CPC of Ukraine.

Keywords: investigator, participants of criminal proceedings, procedural status, principles of criminal proceedings, pre-trial investigation.

